

Szerkesztőségi iroda:
Csik-Szereda
Györgyjakab Márton
könyvkereskedése
hová
lap szellemi részét illető
közlemények,
előfizetési pénzek és hir-
dotások küldendők.

CSIKI LAPOK

TÁRSADALMI, KÖZGAZDASÁGI ÉS SZÉPIRODALMI HETILAP.
MEGJELENIK MINDEN SZERDÁN.

Előfizetési ár:
Egész évre 4 frt.
(Külföldre) 6 frt.
Félévre 2 frt.
Negyedévre 1 frt.

Hirdetési díjak
a legolcsóbban számtalan-
helyegdíjért külön minden
beiktatásnál 30 kr.

Nyitlteri cikkek
soronként 10 kr-ért közöl-
tetnek.

Felelős szerkesztő: **Dr. Bocskor Béla,**
FŐMUNKATÁRSÁK: **Hochschild Lajos** Gyergyóban.

Kiadó- és laptulajdonos: **Györgyjakab Márton.**
Molnár Ákos a központban.
Vitos Mózes Alcsikon.

Az E. M. K. E. múlt éve.

Az Erdélyrészi Magyar Közművelődési Egyesület, mely már 9 éven át folytatta az erdélyi magyarság és a közművelődés érdekében áldásos működését, folyó évi június hó 3-án tartotta meg Torda városában évi rendes közgyűlését.

A közgyűlésre ránduló tagokat, a vasuti állomások mentén mindenütt hazafias ovációkban részesítették. Gyeresen óriási közönség gyűlt egybe s azoknak élén Bartha Lajos ref. lelkész üdvözölte az egyesület tagjait. Az üdvözlő beszédre Bethlen Gábor elnök válaszolt, különösen hangsúlyozva ama nagy szabású feladatokat, melyek a mai időben az egyesületre hármanak, s melyeknek megoldásán mint eddig, úgy ezután is kitartó szorgalommal és fáradhatlan igyekezettel fognak munkálkodni. Ugyancsak itt az elnök tiszteletére fátylas zene is volt.

A tordai állomásnál a vendégeket Rediger alispán, a városban pedig Velics polgármester üdvözölte.

A közgyűlést Bethlen Gábor elnök nyitotta meg a vármegyeház dísztermében egy nagyobb szabású beszéddel, melynek folyamán különösen a nemzetiségi viszonyokat vázolta s a mai állapotokért legnagyobb részben a kormányt tette felelőssé.

Ezután Sándor József főtábornok terjesztette elő beható jelentését, melyet röviden a következőkben ismertettünk:

Az E. M. K. E. fentart s részben segélyez 9 szakiskolát, melyek közül reánk nézve fontosabb az algyógyi gróf Kun Kocsárd székely földmives iskola, mely különlegesen székely ifjak számára lett alapítva s innen vármegyénkben is többen vettek fel ez intézetbe.

Itt vármegyénk területén van a gyergyószentmiklósi gyermekjáték-készítő tanműhely, melyről a jelentés a következőkben emlékezik meg:

Az 1887. év január 1-én megnyitott tanműhely 3-3 éves tanfolyamra az elemi iskola 6 osztályát sikeresen végzett székely növendékeket vesz fel. Az életkor 12 és 16 év között. A tanerő áll

a kereskedelmi miniszter által 3 évi időtartamra kinevezett szaktanítóból. A tanulók elméleti oktatást a községi tanoncz iskolában nyernek. A felügyelő-bizottságba egy-egy tagot a kereskedelmi miniszter, Csikvármegye és az Enke neveznek ki, 8-at a község. Hozzájárulás: a kereskedelmi miniszter részéről a szaktanító fizetésének hordozása és évenként hat 50 ftos ösztöndíj, Csikvármegyétől négy 50 ftos és az E. M. K. E.-től két 80 ftos ösztöndíj, az utóbbi 5 esztendőre biztosítva. Minden egyéb költséget a község visel. Az összes bevétel 1893. évben volt 2166 frt 57 kr, kiadás 2140 frt 56 kr. Ezen felül természetben helyiség a tanműhely és lakás a szaktanító számára, világítás és fűtés mindkettőt részére. Tanulók száma 1893-ban 12. Mind ösztöndíjas. Ezek közül 8 harmadéves felszabadulván, helyekre a pályázat kiíratott, de csak 5 folyamodó jelentkezett, ez is csak az elemi iskola 4 osztályából és nem épen kedvező bizonyítvánnyal. Az intézet újjászervezendő. A felügyelő-bizottságban egyesületünket Görög Joáchim örmény szertartású plébános képviseli. Az intézet igazgatója Ferenczy György. Az E. M. K. E. két növénydeke legutóbb Blénessy Ödön és Csergő Imre voltak.

Részben segélyez, részben pedig fentart 62 népiskolát. Itt vármegyénkben a csikgyimesbüki E. M. K. E. iskolát, a gyergyótölgyesi róm. kath. iskolát, melyekről a jelentés következőket mondja:

Csik-Gyimesbükk község Rakottás nevű határ részében 59 tanköteles van, kik minden oktatás nélkül nőnek fel. A telep lakossága hajlandó lévén iskolatelek beszerzésére, iskolaház és tanítói lak építésére az igazgató választmány 300 frt összeget szavazott meg a tanító fizetésére. Az iskolát a csikvármegyei választmány szervezi és remélhetőleg a tavaszon megnyílik.

A gyergyótölgyesi róm. kath. iskola a keleti határszélén a magyar nemzeti művelődésre, a hazafias érzés, gondolkodás ápolására, fentartására, terjesztésére valóságos áldás. A tanítónő, E. M. K. E. alkalmazott Rösler Janka — a kinek fizetését évi 350 frttal az egyesület fedezi és eddig

kifizettünk 1950 frtot — egész lelkesedéssel, odaadással, rátermességgel vezeti a gondjaira bízott leánykakat. Iskolaszéki elnök Balogh Lajos lelkész

Az egyesület költségén fenáll 22 óvó és gyermekmenhely.

Segélyvel az egyesület 14 lelkészséget javadalmazott, itt vármegyénkben a gyergyótölgyesi róm. kath. lelkészt. Erre vonatkozólag a jelentésből a következőket olvassuk:

Évi segély 1888. januártól 200 frt. Kifizettünk eddig 1300 frtot. Lelkész Balogh Lajos. Tartozik a gyergyó-zsedánpataki, békási és domuki róm. kath. híveket is látogatni. „Az istenitisztelek főleg a szöszéki és más hivatalos érintkezés következtében a lakosság közt a hazaszeretet, az értelmesség, józanság, munkásság és becsületesség a lehető legszebb eredménnyel ápolatik.”

A közművelődés előmozdítására hatalmas tét nevezőkként szolgálóak az ugynevezett népkönyvtárak, főleg az olyan helyeken, hol a vezetőkben ezen intézmény iránt kellő érzék és tapintat van. Jelenleg szervezve van 49 ilyen népkönyvtár; vármegyénk területén három, nevesetesen B é l b o r b a n, C s i k - S z e n t g y ö r g y - B á n k f a l v á n é s G y e r g y ó - B é k á s o n.

A bélbóri E. M. K. E. népkönyvtárt mintegy 29 családból álló határszéli helyen olvassák. Leginkább a történelmi művek használatnak. Kezelő Csató József m. főerdőr.

A csikszentgyörgy-bánkfalvi népkönyvtárt igen sokan használták. Körülbelül 235 könyv vétetett ki. Tekintettel arra, hogy „a községek az oláh határszélén fekszenek és a lakosság vegyes, hazafias nemzeti érzés fejlesztése körül feltűnő eredmény észlelhető.” Kezelője az olvasóköri, melynek elnöke Gergely Péter, titkára Márton Károly, könyvtárosa Balási Sándor.

Gyergyóbékási E. M. K. E. népkönyvtárt kezeli Miklós Lukács. Minthogy állandó magyar lelkész e községben nincs, sem pedig egy erős magyar felekezet nélküli iskola: a könyvtár a vett jelentés szerint nem egészen felelhet meg hivatásának.

A „CSIKI LAPOK” TÁRCZÁJA.

Valami az állatok lelkeről.

Ne ijedj meg nyájas olvasó! semmi olyan dolgot nem fogsz a sorok között találni, ami valóságos érzelmeidet megzavarná, vagy éppen lelkiismeretteddel hozna összeütközésbe. Csak néhány tényt akarunk felhozni, melyekben fel lehet találni a feleletet erre a kérdésre:

Van-e az állatoknak lelke?

Nem is oly rég volt, midőn a tudomány ezen kérdés felett átsiklott és egyszerűen kitért az utjából. Ma napság azonban a tények iránti respektus olyan nagyra növekedett, hogy ezek meggyőző ereje előtt mindenki meghajlik.

A nagy német filozofus, Leibnitz szerint nincs is egyébként, csak lélek. Szerinte a növények és ásványok atomai is gondolkodó lények, melyek a többi lényektől gondolkodó erejüknek végtelen csekélyre szorított világosságát által különböznek. A míg az ásványokat alkotó tömecek csak álmadoznak, addig az emberi lélek a képzelő erő finomságának szerfelett magas fokát képes elérni, ha kellő oktatás, nevelés és képzés járul hozzá. A képzelő erő világossága az embernél sem születik együtt a lélekkel; a csecsemő ép úgy folyton álmadozik, mint a kő vagy az érző növény, egy Kant vagy egy Plató és egy hülye között bizonyára roppant fokozottan kell lennie a gondolkodó erő mérvére nézve.

Azonban hagyjuk a növényeket álmadozni és forduljunk az állatokhoz, melyeknél az éber és álmószerű állapot váltakozik. Az állat érez, saját ösztöne után mozog, alkalmazkodik környezetéhez és nemcsak az állandóhoz, hanem az esetlegeshez és változóhoz is.

A léleknek a külső műszerei az érzékek. Ezek csak a lélek számára vannak alkotva. A testnek az életfolyamatra való berendezései még akkor is működnek, ha a szemnek ideghártyája érzéketlenné, vagy a fül dobhártyája rugalmatlanná válik. A testi gépezet tovább működik, a míg csak a gyomor, tüdő és a máj stb. arra képesek lesznek.

A léleknek szolgáló érzékszervek az idegekkel, az érzéklés ezen vezető sodronyaival együtt megvannak az állatvilágban is, ha nem is olyan összhangzó tökéletességben mint az embernél. Egyes magasabb rendű állatok azonban oly érzékszervekkel bírnak, melyek élességre az emberét jóval fölmúlják, elég ha csak a sas látó és a kutya szagló képességére hivatkozunk. Némely állatoknál még egy hatodik érzék létezése is lehetséges.

Ha azon különböző lelki tehetségektől eltekintünk, melyekkel rendszeren az emberi lelket szokták felruházni, azokon kívül csak kevés van olyan, melyekhez legalább is hasonlót az állatoknál is felmutatni nem tudnánk.

A kutya felismeri urát, nyilván mivel magának őt megjegyezte, sőt számos példa tanúsítja, hogy annak lelki (baragos vagy jókedű) állapotát

is megtudja különböztetni. A ló kerüli azon helyet, hol elesett, nyilván azért, mert emlékezik a korábbi balesetre. Az állatok tehát emlékező t e h e t s é g g e l bírnak.

A macska játszik az egérrel, a majom utánzó-képességéről mindenki előtt ismeretes, a madarak a legfesztelenebb módon ünneplik szabadságukat, nem csak a mindig megszokott módon énekelnek, hanem a hallottakat új melódiákká dolgozzák fel. Képzeltjük-e mindezeket ezen lelki tehetség nélkül, a mit az embernél képzelő erőnek, vagy más néven fantáziának nevezünk.

A kutya egy árok előtt ugráskészen áll. Vizsgálódó szemekkel mérlegeli annak szélességét — ismeri izmainak ugróképeségét és eszébe őtlik, hogy vajjon ez az árok szélességét tekintve kielégítő lesz-e. Készül az ugrásra, de ismét meggondolja magát, kétség fogja el; az árok szélesebb lehet, mint a mennyire az ő izomereje képes. E jelenetnél vajjon nem azon funkció megy-e végbe, a melyet itélésnek neveznek és a mely egyik lényeges ismérve a gondolkodásnak.

Szintén köztudomású, hogy az állatok némely dolgokat, melyeket előttük végeznek, megértenek, tehát értelme árulnak el. Nem csak tanult emberek, hanem tanult kutyák, tanult madarak is vannak. A művelődés befolyása alatt az állatok is lovetkezik természeti sajátságait; az oroszlan elfelejti a sivatagot, s mint kutya követi szelidítőjének lépteit, a nyul legyőzi

Népdalokör megalakított az E. M. K. E. által eddigelő összesen 26. Ezek közül 1 esik Csikmegyére, nevezetesen a gyergyószentmiklósi dal-egyesület, mely Ferenczy Károly plébános főokkőri elnöke alatt működik 20 taggal, a kik a szegényebb sorsu iparosokból és segédekből teltek ki. A múlt évben 16 frt értékű daloskönyvvel segélyezték.

Az egyesület vagyoni állapota összesen 1.02,207 frt. Ez a következőképp oszlik meg: Pénzvagyion bankelhelyezésben, tőzsdei és magán érték-papirokban stb. 515,412 frt 95 kr. Fekvő földbirtok Algyógyon: 221,557 frt 45 kr. Egyesületi bérház Kolozsvárt 141,182 frt 20 kr. Tőke befektetések egyesületi intézmények épületeiben 29,021 frt 90 kr kötelezőnyileg biztosított várandóságok: 95936 frt 91 kr. Jogérvényes hagyatékok: 20,000 frt. Felszerelés 2095 frt 59 kr.

Az egyesület tagjainak száma: 16,545, kik közül: 75 örökös, 1873 alapító, 10,824 rendes, 4773 pártoló.

Az egyesület tagjai sorából váratlanul elhalálozott dr. Felmér Lajos az E. M. K. E. legelső vezérferfia, megalapítója és munkása. Elhunyt jeles tagja emlékezetének megörökítéséről az illető érdemeinek megfelelően gondoskodott az egyesület.

A kandidáló bizottság javaslata alapján a tisztikar közfelkiáltással a következőképp alakított meg:

Örökös tiszt. elnök: gr. Kun Kocsárd; elnök: gr. Bethlen Gábor; alelnökök: gróf Béli Ákos, Horváth Gyula, Bartha Miklós, gr. Teleki Domokos, gr. Kun Géza. T. alelnök-főtítká: Sándor József; főpénztáros: Merza Lajos; jegyzők: dr. Csernátóni Gyula, Gáspár János, dr. Mihály József, Fekete Nagy Béla, Eöry Ernő; ellenőr: Szekula Ákos.

A választások után meg a közgyűléshez érkezett üdvözlő iratokat olvasták fel, mire elnök a gyűlést bezárta.

A közgyűlést lakoma, este pedig hangverseny és táncmulatság fejezte be.

Mi részünkről őszinte szívből kívánjuk, hogy e minden tekintetben sokra hivatott intézmény, az idővel növekedjék, izmosodjék s eddigi sikereit, hova-tovább tetézze a mi szeretett hazánk, de különösen az erdélyrészi magyarság felvirágoztatására.

KÜLÖNFÉLÉK.

— József kir. főherceg Csikban. Magas vendége volt folyó hó 10-én és 11-én városunknak. József kir. főherceg ő fensége, a legmagyarabb kir. herceg tisztelte meg látogatásával. Vasárnap (10-én) délután 6 órakor érkezett meg Vécsey br. főudvarmester, a parancsörtszt és Novák dandár-

félénkségét a bátran elsüti a megtöltött fegyvert, sőt még a kicsiny bolha is képes bizonyos művészetekre.

A mi az érzelmekeket illeti, azok bizonyára az állatoknál sem ritkábbak, mint az embereké. Ezek nem csak az érzéki észrevételből, az érzelmekek gazdag forrásából fakadnak, hanem képesek magasabb színvonalra is emelkedni. Ha egy kutya gazdája frissen felhantolt sírjára fekszik s magától az ételt és italt makacsul megtagadja mindaddig, míg végre kimulik; ez olyan érzelmekre mutat, melynek intenzitása a természeti ösztön kényszerének is képes diadalmasan ellenállani és oly darabhoz nyújt anyagot, melyet az emberi világban szerfelett trágikusnak szoktak nevezni.

Ezek után a nyájas olvasó talán aggódni fog, hogy utóvégre semmi különös ismertető jel nem marad a mi a teremtés urát a beszélő képességgel nem bíró teremtményektől megkülönböztetné. Ez az aggodalom azonban felesleges.

Az embernek már testi kinézése is jelzi előkelő helyzetét az állatvilággal szemben. Egy állatnak sincs egyenes tartása, beszélő nyelve, keze és az egyént jellemző arckifejezése.

A felsorolt emberi tulajdonságoknak az állatoknál fellelhető megfelelő sajátosságok csak karrikaturák. Ilyen karrikaturák a majom egyenes járása, az ő négy keze, a papagály gagyogása stb.

Hasonlóan viszonylanak az állatok lelki funkciói is az emberek szellemi tevékenységéhez.

parancsnok kíséretében és a csillag-vendéglőbe szállott. Megérkezésekor az összegyűlt intelligens közönség éljen kiállításokkal fogadta, mit ő fensége szívélyes köszönéssel viszonzott. Nyomban tisztelegtek nála Mikó Bálint főispán, Becze Antal alispán és Csedő István polgármester. Másnap hétfőn a helybeli honvédszázalaj felett az új gyakorlótérren szemlét tartott, melynek eedménye felett legmagasabb meglegedését fejezte ki. Egyes altisztek működését, külön is figyelemre méltatta és Süket szolgálatvezető őrmestert kiválóan megdicsérette s általában úgy a tisztikar magatartásával, mint a legénység kiképzésével nagyon meg volt elégedve. Délben a csillag-vendéglőben ő fensége által adott ebédén a vele volt parancsnokokon kívül részt vettek. Miskov őrnagy, Mikó Bálint főispán, Becze Antal alispán, Veér György törvényszéki bíró és Csedő István polgármester. Ő fensége d. u. 3 órakor kíséretével együtt tovább utazott Tusnád fürdőre és onnan Kézdi-Vásárhelyre.

— Adakozás a madófalvi emlék-alap javára. Ujabbán a következő adományokat vette kiadó-hivatalunk: Csik-Szentmártonról Antal Ida k. a.-tól 5 frtot a 847. sz. gyűjtőív kíséretében. Ezen iven adakoztak Antal Ida, Szűcsy Géza, dr. Molnár Lászlóné 1—1 frtot. Nagy Sándorné, Sándor Vilmosné 50—50 krt. Antal Józsefné 30 krt. N. N., Sárosi Antalné 20—20 krt. N. N., N. N. és N. N. 10—10 krt. — Gyergyó-Szentmiklósról: Ferenczy Károly plébános urtól a 131. sz. gyűjtőívben 13 frtot. Adakoztak: Ferenczy Károly 3 frtot, ugyancsak ő az általa kiadott pünkösdi szent beszéd tiszta jövedelmeképp 10 frtot. — Csik-Somlyóról Kassay Lajos tanár urtól a csiksomlyói főgimn. I. és II. oszt. tanulóinak gyűjtésékepp 1 frt 55 krt. Hozzájárultak: az I. osztályból: Pál Gábor (gyűjtő) 10 krral, Bodó Dénes, Bálint Alajos 5—5 krral, Tódor János, Zakariás Andor 4—4 krral, Anda Géza, Bartha József, Keresztes Kálmán, Keresztes Péter, Kapdebó László, Potovszki Dávid, Potovszki Ferencz, Potyó Ignác, Vákár Vilmos és Velcz Ignác 3—3 krral, Tódor József 2 krral. A II-ik osztályból: Lázár Jenő, Bartalis Ferencz 10—10 krral, Bajkó Andor 7 krral, Márton Venczel 6 krral, Szláma Ottó, Veres Dénes 5—5 krral, Péter Antal (gyűjtő), Bálint Sándor, Boga János, Gondos Sándor, Kovács Albert, Kovács Ágoston, Kovács Gyárfás, Kurkó Ignác, Márton Sándor, Nagy Ignác, Patrics Gusztáv, Szakács Antal és Száva Lukács 4—4 krral. — Csik-Szeredéből: Lakatos Mihály urtól ujabbán eszközölt gyűjtésékepp 1 frt 80 krt. Adakoztak: Nagy István 1 frt, Hazay László 30 krt, Barabás Béla, Bedő Gyula, Xántus János, Vócs Ottó és Lakatos Mihály 10—10 krajczárt. Jelen számunkban ki van mutatva 21 frt 35 kr.

Az eddigi gyűjtés összege . . . 1899 frt 84 kr. Hozzászámítva a lapunk múlt számában említett tévedésből kimaradt 1 frt 50 kr.

Főösszeg 1922 frt 69 kr.

Azaz: Egyezerkilencszázhuszonkét forint és 69 krajczár.

Fogadják a nemes szívű adakozók a szent ügy nevében leghálásabb köszönetünk.

Az állat parasztálja, a göröngynek a melyen él. Összes lelkitehetségeivel sem viheti annyira, hogy érzékelhető környezetével ellentétbe hozza magát. Az a képesség, hogy a közvetlenül érzékelhetőt elvonatkozzék és hogy magát a nem érzékelhető fogalmak birodalmába áthelyezze, csak az embernek adatott.

Archimedes, míg körül a háboru iszonyai dühöngenek, nyugodtan rajzolja sokat jelentő köreit a homokba; míg Szokrátes az életét kioltó méregkelyhet kiüríti, a hallhatatlanságra gondol. S ezek után kérdezheti-e bárki is, hogy van-e lényeges különbség az emberek és állatok között?

Az állat egy kerítésbe van beszöveitve és lelki működése csak azon érzéki benyomások által van feltételezve, melyek hozzá eljuthatnak, azoknak bűvös köréből kimenekülni nem tud.

Ezért csak az ember világában van meg a nemzedékről-nemzedékre való folytonos fejlődés, a polgárosodás és felvilágosultság előhaladása. Míg az emberei világban az egymást követő generációk, mintegy egymás vállára állva, folyton magasabbnak látszanak, az állatok nemzedékei örökös egyhangúságra vannak kárhoztatva. A fecskék, melyek házaink ereszein fészkelnek, épen olyan fokon állanak, mint a Rabonbánk idejében, a lud mai nap sem okosabb, mint mikor a kaptoliumot megmentette.

— Halálozás. Az erdélyrészi szent Ferencz-rend egy derék tagját a csiksomlyói róm. kath. tanítóképző intézet egy jeles tanárát veszítette el P. Dávid Gábor Sámuelben, ki hosszas és kinos szenvedés után f. hó 8-ára virradólag életének 27-ik évében Csik-Somlyón elhalálozott. A gyász-esetről rendtársai a következő jelentést adták ki: A szent István apost. királyról nevezett erdélyi szent Ferencz-rend tartománya, valamint a csiksomlyói szerzetes-ház tagjai megszeméremkedve szívesen tudatják: tisztelendő P. Dávid Gábor Sámuel szeretett társunknak, a csiksomlyói róm. kath. tanítóképző intézet zene-tanárának, intézeti felügyelőnek tudósorvadás következtében, a halotti szentségek felvétele után, életének 17-ik, áldozás-sága 4 ik évében bekövetkezett elhunytát. A szép reményekre jogosított fiatal ember erős szervezete s életereje az 5 hónapig duló nehéz kórság által végre megtörtetett és ő, ki iránt szerzete, tag- és tanártársai, tanítványai, barátai és ismerősei nagy részvéttel valának, nincs többé. A távolból hozzája sietett édes anyának ölelő karjai között lelke elszállott egy szebb hazába, a hol többé nem fáj semmi! A megboldogultnak hült tetemei f. évi junius hó 9-én délután 4 órakor fognak a zárda sírboltjába örök nyugalomra elhelyeztetni; lelkéért pedig a vérontás nélküli áldozat 11-én d. e. 10 órakor fog az egek Urának bemutatni. Ő. v. f. n. ! Ifjn valék, kora sírba leszállni nehéz, de ha még is Isten akarata imigy, szent neve áldva legyen! Csik-Somlyón, 1894. junius 8-án. Temetése f. hó 9-én történt. Az egyházi szertartást Murányi Kálmán főesperes fényes segédlettel és a gyászbeszédet Kassay Lajos főgim. tan. tartotta. A sokat szenvedett fiatal szerzetes földi részei nyugodjanak békében, lelkének pedig fényeskedjék az örök világosság.

— Évzáró vizsga. A csikmegyei polgári leányiskolában az 1893—94. tanév záró vizsgálatai a következő sorrendben fognak megtartatni: Junius hó 26-án délelőtt 8—12-ig az I-ső osztály vizsgálata minden tantárgyból; délután 2—5-ig a II-ik osztály vizsgálata minden tantárgyból; 5—8-ig az I. és II. osztály vizsgálata a testgyakorlásból. Junius hó 27-én délelőtt 8—12-ig a III. osztály vizsgálata minden tantárgyból; délután 2—5-ig a IV. osztály vizsgálata minden tantárgyból; 5—8-ig a két felső osztály vizsgálata a testgyakorlásból. Junius hó 28-án délután 3 órakor ének-, zene- és szavaltokból álló záró ünnepély a következő műsorról: 1. Szózat. Éneklik az összes növendékek. 2. Don Juan. Zongorán játszik: Schubert Etelka I. és Jakab Jolán III. oszt. növendékek. 3. Szavalt. Előadja: Kovács Ilonka I. oszt. növendék. 4. Polka. Zongorán játszik: Miklós Piroška III. és Varga Erzsébet II. oszt. növendékek. 5. A. B. C. A „Kis Herceg“-ből. Emléklül. A fecske. Éneklik az összes növendékek. 6. Magyar egyveleg. Zongorán játszik: Potoczki Ilona és Élthes Ilona III. oszt. növendékek. 7. Szavalt. Előadja: Miklós Róza II. oszt. növendék. 8. La fille du regiment. Zongorán játszik: Romfeld Juliska I., Szász Jolán II. és Balázs Vilma III. oszt. növendékek. 9. Leányok ott... Kardal. Éneklik az összes növendékek. 10. Népdalok. Zongorán játszik: Kapdebó Mariska és Riszner Margit I. oszt. növendékek. Szünet. 11. „Mandolinen-Serenade.“ Zongorán játszik: Miklós Lili I. és Kopacz Mariska II. oszt. növendékek. 12. Népdalok. Zongorán játszik: Fülöp Adél és Barra Juliska III. oszt. növendékek. 13. Üdvözlét. Éneklik: Kóváry Elza, Sprencz Adél, Csergő Ilonka III. és Riszner Margit I. oszt. növendékek. 14. La dame blanche. Zongorán játszik: Bóthy Klarissz, Pap Mariska II. és Kóváry Elza III. oszt. növendékek. 15. Szavalt. Előadja: Koncz Eliz III. oszt. növendék. 16. Spinnerlied. Zongorán játszik: Csergő Lenke és Ilonka III. oszt. növendékek. 17. Népdalok. Éneklik az összes növendékek. 18. Sobri dal. Zongorán játsza: Szász Irén IV. oszt. növendék. 19. Szavalt. Előadja: Demeter Berta IV. oszt. növendék. 20. Rákóczy-induló. Éneklik az összes növendékek. Bucsú beszéd. Tartja Nagy Karolin IV. oszt. növendék.

— Zárünnepély. A helybeli elemi népiskolában az 1893—94. tanévet befejező zárünnepélyt f. hó 17-én (Vasárnap) délelőtt 8 órától kezdődőleg fogják megtartani az elemi iskola emeleti első termében a következő műsorról: 1. „Árpád apánk“, utána „Jaj de fáj“. Előadja IV. és V. osztályos leányokból és fiukból alakult gyermekkar. 2. Két szavalt. 3. „Mosolyog a mezők kinyílt virága“, utána „Jön a hajnal biborral“. Előadja a fentebb említett gyermekkar. 4. Két szavalt. 5. „Oly bus vagyok“, utána „Piczi szellő“. Előadja a gyermekkar. 6. Két szavalt. 7. Induló,

előadja a gyermekkar. 8. Bucsú szó. 9. Érdem-sorozat felolvasás. 10. Hálaadó isteni tisztelet. A zárónepélyre a t. szülők és más érdeklődők szívesen láttatnak.

— **Elfogott rablóvezér** Lapunk f. évi 22-ik számában említettük volt, hogy a szomszédos Romániából, a piátrai börtönből 13 rabló elszökött, kik közül 6-nak sikerült a határon átmenekülni. Ezeknek a felkutatására vonult ki Almásy Zsigmond m. kir. csendőrhadnagy 25 csendőr kíséretében és a Naskolat nevű havason a banda fejét elfogta, a többinek pedig nyomába vannak.

— **Főlvi vizsga.** A csikmezei államilag segélyezett gazdasági irányú felsőnépiskolában a fél-évi vizsgálatok — a mint az már lapunkban említve volt — f. hó 16-án reggel 8 órától kezdődőleg fognak megtartatni.

— **„Csikmezei Füzetek.”** Ilyen ezimen egy nem nagy igényekkel fellépő, hanem annál érdekesebb és hasznosabb folyóirat indult meg Csik-Szeredában Vitos Mózes nyug. lelkész szerkesztésében és Györgyjakab Márton kiadásában mindazokra nézve, kik Csikmezejét alaposan megakarják ismerni. A mű ezéjla: Csikmezejét, hazánk e legkeletibb, természeti kincsekkel gazdagon megáldott, kies vidékét történelmi, földrajzi, természetrajzi, néprajzi stb. szempontból minden irányban megismertetni. Az első füzet átlapozásából azon meggyőződést merítettük, hogy a mű, melynek kiállítása becsületére válik a kiadó-nak, teljesen meg fogja oldani feladatát. Melegén ajánljuk a megye szülőiteinek, a lelkészeknek, tanítóknak, esendőrieknek, pénzügyöröknek, szóval mind-azoknak figyelmebe, kik Csikmezeje viszonyával megismerkedni akarnak. A folyóirat havonkénti 2-3 íves füzetekben jelenik meg minden hó 1-én, ára egész évre: 2 frt 40 kr., egy füzet 25 kr. Előfizet-hetni Csik-Szeredában Györgyjakab Mártonnal és minden hazai könyvkereskedőnél.

— **Nyílt kérés Csikmezeje ásványvíz tulajdo-nosaihoz.** Az Erdélyrészi Kárpátgyógyászati társasá-gyának megbízott, hogy a forgalomban lévő erdélyrészi ásványvizeket leírjam, utasításul adván, hogy különös figyelmet fordítsak a vizek gyógyító hatására, a raktárakra, a hol viz minden időben, bizton kapható, a víz árára, valamint arra is, meny-nyiben hasonlítanak az egyes vizek összetételük-ben a hasonló természetű hazai és külföldi vizek-hez. Az erdélyi ásványvizeket jól ismerem; egy for-galmi cikk életében még egy év leforgása alatt is sok változás történhetik; munkám sokat nyerne megbízhatóságában, ha az ásványvizek tulajdonosok velem közölni sziveskednének: a vízkezelés mód-ját; az orvosi véleményeket az orvos nevének meg-jelölésével, az elemzés adatait — még ha tölem származott volna is, — a raktárakat, a vizek árát. A Kárpát-Gyógyászati társaságnak az a szándéka, hogy is-mertető munkámat sok ezer példányban kinyom-tassa s az orvosok és a nagyközönség körében minden erővel terjeszsze. Budapest, 1894. június 3. Dr. Hankó Vilmos, vegyész; a magy. tudomá-nyos akadémia tagja. (Budai reáliskola).

— **Harczias fehércseléd.** Ilyennek mutatta be magát közelebről Gy. B. Csik-Szentmihályon tartózkodó székely menyecske, ki 3 szentmihályi ember kíséretében f. hó 4-én Csik-Somlyón a Márkos János és társai tulajdonát képező házat formáliter megostromolta. Mint egy háboru kedvelő amazon-hoz illik, fegyvert, azaz hogy fejszét ragadott s először az utcára nyíló üveges ajtót hasította szét s a mint ez minden jaj szó nélkül kilehelte párját, a békés ablakoknak rontott s azoknak üvegeiben és rájáiban cselekedett roppant véreng-zést. Mindezen szörnyű hadviselésnek, azt adta okául Gy. B., hogy a házból, melynek egybatod részben ő is tulajdonosa, a benne lakó Cs. Antal nyugdíjas hajdut ki akarta telepíteni, a mi nyilván meg is történik, ha Gy. B.-t M. Dénes h. bíró erélyes föllépésével le nem fűleli. Gy. B.-t a nem rendes uton indított és a hivatalos megállapodá-sokba ütköző háboruért valószínűleg felelősségre fogják vonni.

— **„Székely Atyafiak”** czim alatt Péterfi Tamás tollából egy kis kötet került ki, mely elbe-széléseket és népdalokat tartalmaz. A kötet ára 1 korona, megrendelhető szerzőnél Seps-Szent-györgyön. A tiszta jövedelem a sepsi-szentgyörgyi kereskedő ifjak körének zászló-alapja javára for-dittatik. Ajánljuk az érdeklődők figyelmébe.

— **Szerk. üzenet.** F. A. urnak. Borszék. Át-fogjuk nézni s ha beválik, jönni fog. Ujdonságokat kérünk.

Törvényszéki esarnok.

Meghiusult végtárgyalás.

Sz. B. csikszentmártoni kir. aljárásbíró ellen közokirat hamisítás büntetének kísérlete, ezzel kapcsolatban lévő személyes szabadság megsértés vétsége, végre pedig megvesztegetés büntette miatt jó idővel ezelőtt bünvizsgálat indított meg.

E súlyos vádak kitisztázása céljából nevezett aljárásbíró ellen a végtárgyalás megtartásának ide-jéül f. hó 8-ik napja tüzetett ki, egész legiót ké-pezzvén a tárgyalásra beidézett tanuk serge.

A végtárgyalás, most irt napon a reggeli órákban kezdetét vette, még pedig meglehetősen ne-hézséggel, mert míg egyfelől egy pár lényeges val-lomást tenni hivatott tanu nem jelent meg, s e miatt kérdésessé vált a végtárgyalás megtartha-tása, addig másfelől az is fenforgott, hogy a Sz. B. vádlottal egyideűleg vádlottként előállított Fe-rencz Ágnes részére hivatalból kinevezett védőt, dr. Bocskor Béla ügyvédet (lapunk felelős szer-kesztőjét) kérte fel Sz. B. is védőjeül, ki csak azon esetre vállalhatta el a védelmet is, ha a két vád-lott érdeke oly összeütközésben nem állana, mely a kettős védelmet nem gátolná. A végtárgyalás kezdetén tehát első sorban e kérdés volt eldön-tendő, s minthogy a trvszék a két vádlott érdekét annyira ellentétesnek találta, hogy külön-külön véd-őröl gondoskodni vált szükségessé, nem maradt egyéb hátra, mint dr. Csiky József ügyvédet ha-marosan Ferencz Ágnes védőjeül kirendelni és be-idézni, míg dr. Bocskor Béla egyedül Sz. B. vád-lottat védeni határozottat.

Igy az első nehézség leküzdvetén, kezdetét vehette a tulajdonképeni végtárgyalás. Ez sem ment egykönnyen, mert a vádak súlyossága és a körűl-mények összebonyolódottsága nagyon aprólékos-sá tették a kihallgatásokat elannyira, hogy a déli 1 1/2 órára ugyan félbeszakított, de ettől eltekintve, egész déli 6 óráig tartott folytonos tárgyalás alatt csupán a közokirathamisítás büntetének kísérle-tére és a személyes szabadság megsértés vétségére vonatkozó körűlményekkel lehetett végezni.

Arról volt ugyanis Sz. B. vádolva, hogy egy panaszlittal tárgyalást sem tartva, jegyzőkönyvet nem vett fel, hanem azért mégis ítéletet hirdetett a panaszlott ellen s azt szabadságvesztés bünte-tésre és pénzbüntetésre is elítélve, rajta ezen bünt-etést végrehajtotta, 8 napra fogházba tette, s mi-dőn e miatt kérdőre vonatott, utólagosan több hét elteltével jkönyvet és ítéletet irt, mi által közok-iratot hamisítani megkísérelte. Az ezen vádbeli cselekmény kideríthetésére vonatkozó körűlmények kipuhatólásával — mint fennebb is írok — estéli 6 óráig telt el az idő.

Ennyire haladván a tárgyalás, Sz. B. vád-lott roszullétről panaszkodva, a tárgyalásnak más-napra elhalasztását kérelmezte, mely kérelmének a közvádlo ellenzése daczára is védő felszólalása után a törvényszék helyet adott és a tárgyalás folytatása 9-én reggel 7 órára halasztatott.

És most következett be egy olyan eset, mely a bűnügyet nagyon sajtásággossá, mondhatjuk olyanná tette, mely az judikaturában páratlanul áll.

Megérkezett a reggeli 7 óra. Törvényszék, tanuk és védők pontosan megjelentek, csnpán a legfőbb személy: Sz. B. vádlott nincs sehol. Elmulik fél óra, el egy egész óra, de vádlott még mindig sehol. Már a közvádlo indítványt kíván tenni vádlott elfogatása iránti parancs kiadására, de méltányosságból a törvényszékkel egyetértőleg vár 9 óráig, hisz polgári ügyekben is 2 órát leg-alább várakozni kell. Elmulik így ismét egy óra, de 9 órakorra sem jelent meg a vádlott. Ily kör-űlmények között nincs más tenni való, mint ügyész és védő meghallgatása után kiadni az elfo-gatási parancsot s annak eredményét várni be.

Már előbb megindultak a kombinációk s most már mindenki bizonyosra veszi, hogy vádlott öngyilkossá lett, vagy szökésben van, s mivel még a délutáni órákban sem jelenthet a csendőrség mást, mint azt, hogy vádlott nem található, az utóbbi nézet emelkedik tulsulyra s a tárgyalás végleg elnapoltatik, egyben vádlott köröztetése elren-deltetik.

Másnap 10-én következik be a legmeglepőbb fordulat.

Hozzák a vádlottat. Szentkirály községben találták meg. Három erőteljes férfi csak a leg-nagyobb erőkifejtéssel képes a szerencsétlen em-bert megfékezni. Iszonyu erővel küzd az őt le-

fogva tartó emberekkel. Ajkai tajtékzanak, sze-mej vadul forognak, arca dűltől van eltorzítva. Alig képes a fedezetül szolgáló két csendőr a ki-séretül szolgáló emberek és a fogházörök segít-ségével is a szeredai fogház egyik czellájába be-tuszkolni, itt pedig egyre tart a dühöngés, s egy-másra fáradnak ki az egymást felváltó emberek a szegény megzavarodott elméjű ember megfé-kezésében.

Végre a délutáni órákban lankad a dühöngő ereje is; előbb kimerülve esik össze s ha később, midőn magához kezd térni, már ismeri az embe-reket, gondolkozni kezd, arca visszanyeri termé-szetes kifejezését, szemei már nem révedeznek kifejezéstelenül, vagy dühösen, vissza kezd térni az ész, mely hűtlenül elhagyta a szenvedőt; ma már elég értelmesen beszél az őt körülvevő isme-rősökkel.

Ki tudna a veséjbe belátni? Ki tudná most már elbírálni, hogy lesz-e idő, melyben a büntető igazság számot kérhet a vádlottól azért a bűnért, melyről még nincs kiderítve, ha vajjon valóban elkövette-e, s ha vajjon tudatosan követte-el ??!.

Zéla.

KÖZGAZDASÁG és IPAR.

Cs. kir. szab. Adriai biztosító-társulat. Május hó 23-án tartatott meg ezen társulat rendes köz-gyűlése, melyben az 55-ik üléstevre (1893) vonat-kozó üzleti jelentés és zárszámadások betérjesztettek. Ezekben a következő jelentékenyebb adatok foglal-tatnak: Életoisztály. Az említett évben elfogadott biztosítások 12.483,990 frt tőke és 34,811 frt év-járadék összegre ruznak. A biztosítási állomány 1893. év végével kerek 72 millió forint és 187,260 frt évjáradékot tett. Halál és életoesztály biztosítások után 1.250,283 frt 48 kr fizetett ki. Ezenkívül függő károk részére 267,025 frt helyeztetett tartalékba. A díjtartalék 1.373,043 frt 38 krral szaporodott és tesz 15.8 millió forintot. Az elemi biztosítási ágak-ban (tűz és szállítmány) a díjbevétel 6.840,806 frtot tett. A visszabiztosítások 3.206,489 frtba kerültek és károkért a visszabiztosítók részletének levonása után 2.305,883 frt 62 kr fizetett ki. A kártartalék 476,803 frtot, a díjtartalék 1.809,785 és a többi évi biztosítások tárczája 23.065,997 frtot tesz. A kamatlábnak újabbj esökkenésére való tekintettel az életoesztály külön nyereség-tartaléka erősítésére ismét 100,000 frt fordított. Ezen összeg levonása és leírások keresztülvitele után 338,258 frt 70 kr felesleg marad. Osztalékul részvényenkint 62 frt (2 frttal több mint az előző évben) fizetett ki. A díj- és nyereség-tartalékok meghaladják a 19 millió forintot és következő tételekből állnak: Az életoesztály díjtartaléka: 14.635,995 frt. A tűz- és szállítmánybiztosítás tartaléka: 1.809,785 frt. Tar-talék értékpapírok árfolyam ingadozására 327,287 frt. Disponibilis tartalék: 500,000 frt. Az életoesztály külön nyereség-tartaléka 600,000 frt és az általános nyereség-alapok 1.214,963 frt.

KÖZÖNSÉG KÖRÉBŐL*)

Köszönet nyilvánítás.

Mindazon rokonok, jóbarátok és ismerősök, kik forrón szeretett fiamnak, nemes részvétükkel enyhületet, vigasztalást hoztak, s kiknek egyenkint köszönetet nem mondhattam: fogadják e helyen alattírtnak mélyen érzett hálás köszönetét.

Cs.-Somlyón, 1894. jun. 10.

Dávid Béliné.

*) Az e rovat alatt megjelentekért csak a sajtóhatóság irányában vállal felelősséget a szerk.

NYILTTÉR*)

Önigazolás.

Főnököm által irányomban elkövetett gyanu-igazolását az alábbiakban közlé teszem:

Főnököm Nagy Gyula helybeli kereskedő föl-ment Pestre egy néhány napra s itt hagyta üzletét, mert bizalmat helyezett személyzetébe és hogy ezen kiérdemelt bizalom irigységébe-e, vagy más okon egy illető ur oly levelet irt Nagy urnak, hogy kénytelen volt azonnal Pestet ott hagyni és haza jönni, hogy ki irt, az titokba van, mert az illető kikombinált ocsmán hazugságait, a mivel főnökömnek vádolt, nem merté nyíltan megírni, hanem kötelezettség mellett írta főnökömnek a levelet, mert nem érezte magát biztosnak az irá-nyomban elkövetett rágalmozásaival.

Hogy Nagy urnak tudtára hozza, hogy távol-léte alatt személyzete mit cselekszik, az helyes eljárás, de az illető ur a helyett másképp csele-kegett és hazugságokkal készítette fel főnökömet, mert ha távolléte alatt én egész éjjelen dorbé-zoltam volna és minden éjjel százakat kártyáztam

*) E rovat alatt megjelentekért semmi felelősséget nem vállal a Szerk.

